

بورس فلزات تهران (TME)

توسط کارشناسان آن بازار، به خریداران عرضه می‌شود. در این بورس‌ها معمولاً کالاهای خام و فرآوری نشده مانند فلزات، پنبه، گندم، برنج و ... دادوستد می‌شوند. یکی از مزایای بورس کالا، حضور نهادهای نظارتی و تنظیم‌گری است که تمام تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان و تجار کالا با حضور این نهادها، از مزایای مترتب بر قوانین و مقررات حاکم بر بورس برخوردار می‌شوند. در مجموع، شرکت‌کنندگان در بورس کالا به دو

دسته تقسیم می‌شوند. دسته اول کسانی هستند که می‌خواهند از ریسک نوسان قیمت‌ها در امان باشند و در بورس‌های کالا به عنوان خطر پوش (Hedger) شناخته می‌شوند مانند تولیدکنندگان کالا، مصرف‌کنندگان عمده و ... دسته دوم برخلاف گروه اول، کسانی هستند که از نوسانات قیمت استفاده کرده و سود خود را حداکثر می‌کنند. در بورس‌های کالا این گروه با نام سوداگران Speculator معرفی می‌شوند.

بورس کالا در ایران:

بورس کالا در ایران شامل: بورس فلزات، بورس کالای کشاورزی و بورس نفت می‌باشد. تا قبل از تصویب برنامه سوم و اجرای آن در سال ۱۳۷۹ در کشور ما برای راه‌اندازی بورس‌های کالا خلاء قانونی وجود داشت تا اینکه دست‌اندرکاران تدوین لایحه و قانون برنامه سوم توسعه به تدوین و تصویب قانونی اقدام کردند و این موضوع در ماده ۹۴ برنامه سوم توسعه گنجانده شد تا بازار متشکل و سازمان یافته‌ای تشکیل شود که به طور منظم کالای معینی با سازوکاری خاص در آن مورد معامله قرار گیرد. بدین ترتیب بورس فلزات در شهریور ۱۳۸۲ راه‌اندازی شد و اولین بورس منطقه‌ای ایران نام گرفت، پس از آن بورس کشاورزی نیز بر

تهران در پانزدهم بهمن ماه ۱۳۴۶ با ورود سهام بانک صنعت و معدن و نفت پارس فعالیت خود را آغاز نمود و در حال حاضر قریب ۴۰ سال از زمان تاسیس اولین تالار بورس در ایران می‌گذرد که با توجه به تاریخچه تشکیل بورس‌ها در جهان می‌توان اظهار نمود که اقتصاد ایران در استفاده از این بازار تازه کار است.

انواع بورس:

در حال حاضر تالارهای بورس به سه دسته تقسیم می‌شوند:

- ۱- بورس کالا: بازار منظمی است که در آن کالاهای معینی مورد معامله قرار می‌گیرند.
- ۲- بورس اسعار: در این بازار پول کشورهای مختلف (ارز) مورد معامله قرار می‌گیرد. معاملات ارزی براساس نوسانات بهای پول‌های مختلف در مقابل یکدیگر صورت می‌گیرد.
- ۳- بورس اوراق بهادار (بازار سهام): در این بازار اوراق بهادار معامله می‌شود.

بورس کالا چیست؟

بورس کالا، بازار متشکل و منسجمی است که تعداد زیادی از عرضه‌کنندگان، کالای خود را عرضه و کالای مربوطه پس از بررسی‌های کارشناسی و قیمت‌گذاری

گذار از اقتصاد توسعه نیافته به اقتصاد توسعه یافته نیازمند سرمایه و سرمایه‌گذاری است و از آن جا که ساختار مالی کشورهای می‌تواند بر دو محور بازار پول و بازار سرمایه قرار داشته باشد، ملاحظه می‌شود که در بیشتر کشورهای توسعه یافته بازار سرمایه در کانون ساختار مالی قرار دارد. بنابراین، با توجه به اهمیت بازار سرمایه و نقش آن در توسعه اقتصادی جوامع در حال توسعه و تاکید بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول بر

لزوم توجه دولت ایران به بازار سرمایه و همچنین تصویب قانون جدید بازار سرمایه با اهداف حمایت از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی، اعمال شفافیت در بازار، عادلانه‌کردن فعالیت‌ها و نظارت و کنترل معاملات؛ گزارش حاضر با هدف آشنایی علاقمندان با مفهوم بورس، بورس کالا و به ویژه بورس فلزات و نیز نحوه عملکرد آن، توسط کارشناس اقتصادی مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق ایران آماده گردیده و برای بهره‌گیری تقدیم حضورتان می‌گردد.

تحریریه

بورس:

واژه "بورس" از نام خانوادگی شخصی به نام "واندر بورس"^(۱) اخذ شده که در اوایل قرن پانزدهم در شهر بروژ^(۲) در بلژیک می‌زیسته و صرافان شهر در مقابل خانه او گرد می‌آمدند و به دادوستد می‌پرداختند. در پی آن در سال ۱۶۶۰ اولین بورس اوراق بهادار در جهان در شهر "آنورس"^(۳) بلژیک شکل گرفت و نام "بورس" نیز به آن مکان اطلاق شد. پس از آن اولین بورس بین‌المللی در قرن هفدهم در شهر آمستردام تشکیل گردید که شرکت هند شرقی سهام خود را در آن بورس عرضه نمود و بدین ترتیب اساس بازار سرمایه پایه‌گذاری شد. در ایران نیز سازمان بورس اوراق بهادار

مبنای تجربه از بورس فلزات در سال ۸۳ فعالیت رسمی خود را آغاز کرد. همچنین مجوز تاسیس بورس نفت در سال ۸۴ به وزارت نفت داده شد و در سال ۱۳۸۵ نیز با وجود صدور این مجوز شورای عالی بورس بار دیگر موافقت اصولی خود را با تشکیل آن به وزارت نفت اعلام کرد. در حال حاضر شرکتی با عنوان بورس نفت در منطقه آزاد کیش تشکیل شده است تا پس از رسیدن به مرحله بهره‌برداری سهام آن در قالب بورس نفت عرضه شود.

معرفی بورس فلزات:

بورس فلزات محلی است که در آن قراردادهای مربوط به فلزات دادوستد می‌شود. از مهمترین بورس‌های فلزات دنیا بورس فلزات لندن (LME)، بورس فلزات نیویورک (Comex) و بورس فلزات شانگهای (SHME) می‌باشند.

بورس فلزات تهران (Tehran Metal Exchange):

بورس فلزات تهران براساس بندج ماده ۹۵ قانون برنامه سوم توسعه و حسب تکلیف مجلس در تبصره ۳۵ قانون بودجه سال ۸۰ کل کشور و تاکید آن در ماده ۱۵ قانون برنامه چهارم توسعه به منظور ایجاد و گسترش بازارهای تخصصی تاسیس و از تاریخ ۱۳۸۶/۶/۲۵ به طور رسمی فعالیت خود را آغاز کرده است.

فلزات قابل معامله در بورس فلزات تهران:

مس: مفتول ۸mm، اسلب و آلیاژهای مس.

آلومینیوم: بلیت ۱۰،۸،۷۶ اینچ، آلیاژ ۳۸۰/۳، شمش خالص ۱۰۰۰P، شمش خالص ۵۰P، شمش TBar.

فولاد: مقاطع تیرآهن، مقاطع میلگرد، ورق، شمش اسلب، شمش بلیت و شمش بلوم. شایان ذکر است که محموله‌های عرضه شده در مورد مس و آلومینیوم باید حداقل ۲۲۰ تن باشد.

در مورد معامله کالاهای دیگر در بورس همچون طلا، سرب، روی، سیمان و ... نیز باتوجه به پیگیری‌ها و درخواست‌های فعالان بازار این محصولات، مطالعات کارشناسی آغاز شده که در صورت تایید هیات پذیرش، کالاهای دیگری نیز در بورس مورد معامله قرار خواهد گرفت.

عملکرد بورس فلزات تهران:

داد وستد در بورس فلزات طی چهار مرحله به شرح زیر صورت می‌گیرد:

۱- مشتری درخواست خرید یا فروش را به کارگزار یا نماینده او ارایه می‌دهد، کارگزار^(۴) نیز سفارش مشتری را در تالار^(۵) منعکس می‌کند.

۲- سفارش مشتری در تالار معاملات و به روش حراج حضوری اجرا می‌شود.

۳- اتاق پایاپای^(۶) پس از پردازش اطلاعات دادوستد، گزارش نهایی را که شامل وضعیت سپرده‌های مورد نیاز، تسویه روزانه، کارمزد و عوارض معاملات می‌باشد، تهیه نموده و آگهی انجام معامله را برای مشتری ارسال می‌نماید.

۴- اتاق پایاپای حساب‌های خود را با تمامی کارگزاران تسویه نموده و آگهی انجام معامله را برای مشتری ارسال می‌نماید.

انواع قراردادهای در بورس فلزات تهران:

تمامی دادوستدها در این بورس در قالب قراردادهای استاندارد شده انجام می‌گیرد و به طور کلی چهار نوع قرارداد برای دادوستد هر کالا وجود دارد:

۱- قراردادهای نقدی (spots):

این قراردادها به درخواست فعالان بازار و براساس قیمت‌های پیشنهادی آن‌ها تنظیم می‌شود. در این قرارداد، خریدار می‌بایست کل مبلغ قرارداد را به علاوه کارمزد کارگزار به صورت نقد پرداخت کند و فروشنده نیز می‌بایست حداکثر ظرف سه روز محوله مورد معامله را در انباری که قبلاً اعلام کرده‌است،

تحویل خریدار دهد.

۲- قرارداد سلف (forwards):

در این قرارداد کل مبلغ در زمان انجام معامله توسط خریدار پرداخت می‌گردد و فروشنده متعهد می‌شود که کل کالا را در تاریخ و قیمت معینی به خریدار تحویل دهد.

۳- قرارداد نسبی (credits):

قراردادی است که فلزات به صورت فوری تحویل خریدار می‌شود و بهای آن در تاریخ سررسید به فروشنده پرداخت می‌گردد.

۴- قرارداد آتی (futures):

قراردادی است که به عنوان شرط ضمن عقد قرارداد لازم معامله سلف می‌توان آورد و به موجب آن عرضه‌کننده فلز (فروشنده) هنگام معامله سلف به مقدار وجه دریافتی تعهد می‌کند که از همان فلز با مشخصات منطبق بر استاندارد بورس را در زمان معین و با قیمت مشخص به طرف دیگر قرارداد (خریدار) تحویل نماید و خریدار نیز تعهد خرید می‌دهد. همچنین اگر هر کدام از آن‌ها از انجام تعهد تخلف نمایند طبق تعهد مبلغ معینی را به طرف مقابل بایستی بپردازد.

زیرنویس‌ها:

- 1) Van der Beurse
- 2) Bruges (Brugge)
- 3) Anverse

۴) کارگزاران بورس تنها کسانی هستند که حق خرید و فروش در بورس را دارند.

۵) به مکانی که در آن عمل دادوستد انجام می‌گیرد "تالار معاملات بورس" گفته می‌شود.

۶) این اتاق محل مبادله قرارداد کالا و پول است.

منابع:

- fa.wikipedia.org
test.tehranmetalexchange.com/
www.aftab.ir
www.shahrcd.com
www.hamshahri.net

